

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

První letadlo (17.prosinec 1903)

AKTIVITA: SŠ
NÁZEV: Vzlétnout, ovládat a pohánět (změny v dopravě kolem roku 1900)

ANOTACE:

Žáci jsou prostřednictvím aktivity seznámeni s výsledky a důsledky technického pokroku kolem roku 1900, především s ohledem na vytvoření letadla. Aktivita zařazuje tuto událost kontextu technické revoluce a zároveň vede k přemýšlení nad možnostmi využití i zneužití techniky. Měla by však být oslavou činorodosti, kooperace a překonávání překážek. Přesahuje však také do širšího kontextu tehdejšího světa (kultura, nacionalismus) a dotýká se i současného zacházení s pamětí (tématem „národní hrdosti“) a inspiruje mladé lidi k aktivnímu přístupu k minulosti a jejímu dědictví.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

GV: český jazyk a literatura, základy společenských věd, dějepis, hudební nauka, fyzika

OV: český jazyk a literatura, občanská výchova, dějepis, hudební nauka, fyzika

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

GV a OV: multikulturní výchova, výchova v evropských a globálních souvislostech, mediální výchova

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

k učení, komunikativní, občanské

CÍLE:

Žáci:

- jsou schopni zařadit velký technický rozvoj (využití spalovacího motoru) do historického kontextu,
- znají základní objevy v technice, dopravě kolem roku 1900,
- jsou schopni popsat a objasnit vytvoření letadla,
- jsou schopni zdůvodnit, jakým způsobem Sovětský svaz získal vliv na značnou část východní a střední Evropy,
- jsou schopni zaujmout stanovisko k možnosti pozitivního využití a zneužití techniky a formulovat svůj postoj argumenty.

DĚLKA:

45minut

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

POMŮCKY:

- pracovní list
- videoklipy
- obrázek Kamil Lhoták
- kniha **Slavné dny 50+2 příběhy, které psaly historii (str. 326)**

POSTUP:

- 1) Učitel ukáže žákům obrázek Kamila Lhotáka. Žákům jsou rozdány pracovní listy. Žáci vypisují jednotlivé dopravní prostředky.
- 2) Je puštěna ukázka 1. – videoklip Prazdroj a Laurin a Klement (45 vteřin), viz například <http://www.tvspoty.cz/znacka/pilsner-urquell/> .

Žáci doplňují do schématu další informace. Možnost zaplnění tabulky je velmi individuální, liší se regionem, školou, učitelem, žáky. (V příloze uvedený vzor tabulky do pracovního listu byl určen pro žáky třetího ročníku gymnázia v Chomutově.) Po vyplnění si ve dvojicích, ve skupině žáci porovnávají jednotlivá řešení a případné dotazy reflektuje celá třída i s vyučujícím.

I. b – Doplňte tabulku – vyplněný stav

Objev ¹	Čas	Svět	Čechy, Morava, Slezsko	Komentář
1. balón?		Montgolfierové	1851, ale nikdo se nepřihlásil	
2.a parní automobil	1815	Watt	Božek	
* parník (loď)	1817	Fulton	Božek	
* železnice koňská	1827		Gerstnerové	
* železnice parní	1839	Stephenson	Božek	
3. kolo ²	1890	Michaux, Lallement, Starley	Laurin a Klement	
2.b automobil ³	1899	Benz, Daimler, Diesel	Sviták, Ledwinka	
4. motocykl	1897	Daimler	Laurin a Klement	
5. letadlo	1910	Wrightové	Kašpar	

¹ Čísla označují pořadí, ve kterém se daný dopravní prostředek objevil v českém prostoru.

² Kolo (velociped, bicykl) dnešního typu.

³ Automobil se spalovacím motorem.

- 3) Žáci si do pracovních listů doplňují úkol I. c (vypište vlastnosti, podněty, zdroje, které byly důležité pro objev motocyklu) Je vhodné, aby po této činnosti nenásledovala žádná větší diskuse kromě jediného (odlehčujícího) tématu – podílu plzeňského piva na úspěších české vědy, techniky, kultury, cestovatelství od roku 1842 dodnes.
- 4) Učitel napíše (zobrazí, nakreslí ...) letadlo – a položí otázky (vybranou otázku):
 - a) Je pro vás osobně letadlo důležité?
 - b) Ovlivňuje, ovlivní „nějakým“ způsobem váš život?
 - c) Hodnotíte vynález letadla pozitivně nebo negativně? Své rozhodnutí zdůvodněte.Žáci zapisují svá stanoviska do pracovního listu - úkol I. d Pokud se třída vhodně rozdělí (zhruba v poměru půl na půl, ale stačí i jedna třetina ku dvěma třetinám), učitel rozdělí žáky do dvojic, trojic s opačným pohledem a nechá je po velmi krátkou dobu vzájemně se seznámit se svými stanovisky. Je vhodné, aby po této činnosti nenásledovala žádná větší diskuse.
- 5) Společné sledování filmu: <https://www.stream.cz/slavedny/540746-den-kdy-clovek-poprve-letel-letadlem-17-prosinec> nebo se přečte text z knihy „**Slavné dny 50+2 příběhy, které psaly historii**“.
- 6) Žáci vypracovávají zadání III. podle pracovního listu.
- 7) Žáci si ve dvojicích porovnávají svá vypracování.
- 8) Učitel moderuje diskusi podle žákovského ohlasu na jednotlivé úkoly, není žádoucí, aby se věnoval všem podbodům.
- 9) Žáci vypracovávají zadání IV. z pracovního listu, učitel moderuje krátkou diskusi. Je vhodné, aby na její úvod nechal zaznít po jednom z názorů z každého tábora, je vhodné na začátku zveřejnit (hlasováním) názory třídy.
- 10) Učitel pustí ukázkou 2 videoklip Prazdroj a Smetana a Má vlast (1 minuta)

REFLEXE:

Probíhá během aktivity několikrát formou diskuse, závěrečná úkolem 9. (IV. z pracovního listu), ve které je klíčové, aby žáci dokázali argumenty potvrdit své názory.

POZNÁMKA a ZDROJE:

Pro učitele:

Fakultativně lze zadat dobrovolné domácí úkoly, ať žáci vyhledají k vybraným tématům další informace, na začátku další hodiny zazní příspěvky na témata:

- a) čeští technici a objevitelé,
- b) inspirace v lidském životě,
- c) česko – německé stýkání a potýkání v technice nejen na přelomu 19. a 20. století,
- d) náprava reklamy aneb *Jak to bylo doopravdy* (viz text dále).

Doplňný text k aktivitě:

Speciální katapult roztahuje letadlo. To se na konci kolejnice odlepí od země... a letí! Orville Wright prožije ve vzduchu 12 sekund a urazí 36 metrů. Není to mnoho, ale na tom vůbec nezáleží. Právě se totiž stal prvním člověkem na světě, který se vzeprl zákonům přitažlivosti... Historickému letu bylo přítomno pět lidí: tři příslušníci pobřežní záchranné služby, z nichž jeden, John Daniels, pořídil dnes už legendární fotografii, dále místní obchodník W.C.Brinkley a teenager ze sousedství Johnny Moore. Po prvním Orvillově pokusu byli všichni tak nadšení, že ještě ten den uskutečnili tři další lety. Wilbur uletěl 53 metrů a po něm znovu Orville 61 metrů. Na čtvrtý pokus se znovu přichystal Wilbur. Zpočátku bylo všechno podobné jako při předchozích pokusech, ale po necelých sto metrech se letadlo ve vzduchu stabilizovalo. Wilbur vydržel ve vzduchu neuvěřitelných 59 sekund a ulétl 279 metrů. Na jejich konci začalo letadlo znovu kolísat a zřítilo se na zem. Wilburu Wrightovi se nic nestalo, ale Flyer byl vážně poškozen a bratři na něm už pak nikdy více neletěli. Až o mnoho let později Orville stroj opravil a předváděl ho na několika místech USA jako historickou památku. Pak stroj putoval do Britského muzea a v roce 1948 do Smithsonianova.

kromě zdrojů uvedených jinde –

Kamil LHOTÁK, Z rozhovorů. Praha: Albatros 1977.

<http://aviatickapout.cz/cs/historie/jan-kaspar/>

<http://www.ibike.org/library/history-timeline.htm>

http://www.rozhlas.cz/toulky/vysila_praha/zprava/707-schuzka-josef-bozek-stavovsky-mechanikus-na-prvnim-ceskem-ucilisti-technickem--527501

www.klickevzdelani.cz/Portals/0/Jan%20Kašpar.pdf

<http://www.technologytour.cz/made-in-czechoslovakia/76-laurinklement>

museum.skoda-auto.cz/.../sk-SKODA-MUZEUM-Laurin-Klement.docx – viz úryvek:

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

Když si roku 1894 kupoval nový velociped, padla jeho volba na „Germanii“ od drážďanské firmy Seidel & Naumann. Namísto kvalitní saské práce ale Klement obdržel kolo nevalné kvality. Rám byl brzy ohnutý a řetěz padal. Spolu s krátkým dopisem poslal firmě kolo zpět do opravy. Místo opraveného kola ale dostal nafoukaný dopis, aby svou záležitost vyřizoval „ve srozumitelném jazyce“. I v té době, kdy v Čechách probíhaly diskuze o tom, zda úředním jazykem má být čeština nebo němčina, to byla hrubá urážka.

Klement zaměřil svůj hněv efektivně. Rozhodl se, že kolo, které si vysnil, si postaví sám. Společně s Václavem Laurinem založil firmu „Laurin & Klement“ a „Germania“ se stala minulostí. První výrobek mladé firmy nesl hrdý název „Slavia“.

DOPORUČENÍ:

Doprovodné fotografie k aktivitě a informace k důležitým momentům historie motorového letectví naleznete v knize **Slavné dny 50+2 příběhy, které psaly historii**.

Zpracoval:

Josef Märč